

Odborné stanovisko – Občianska náuka a etická výchova

ODBORNÉ STANOVISKO

Posudzovateľ: PhDr. Zdenka Janasová

Predkladateľ: Súkromná základná škola Waldorfská, Vihorlatská 10, Bratislava

Názov diela: Školský vzdelávací program – učebné osnovy – Občianska náuka a Etická výchova

Občianska náuka zoznamuje žiakov s najvýznamnejšími spoločenskými javmi a procesmi, ktoré sa premietajú do každodenného života a učí ich vnímať svet integrujúco vo vzájomnom vzťahu človeka a spoločnosti. Podporuje vytváranie zdravého úsudku žiakov, rozvíjanie kritického myslenia, ktoré je nevyhnutným predpokladom pre sociálne konanie a plnenie úloh, vyplývajúcich zo života jednotlivca ako občana. Dôraz na prosociálnosť konania, ktorá sa odráža v morálnych postojoch a v regulácii správania žiakov prináša etická výchova.

Etická výchova a občianska náuka nie sú v rámcovom učebnom pláne waldorfskej školy samostatnými predmetmi, ale sú integrovanou súčasťou niekoľkých predmetov. Jednotlivé témy etickej výchovy a občianskej náuky sú súčasťou waldorfskej metodiky prístupu k žiakom, súvisia s kultúrou tvorenia pravidiel, rozšírenej komunikácie so žiakmi a triedou ako celkom, spôsobmi riešenia konfliktov, prístupom k iniciatíve žiakov.

Obsahové štandardy oboch predmetov sú prirodzenou súčasťou učiva waldorfskej školy a sú rozmanito zapracované do učebnej látky. Tematické celky Občianskej náuky *Moja rodina, Moja škola, Vnútorň a vonkajší život jednotlivca, Občiansky život v spoločnosti* sú úzko previazané s hlavnými princípmi a celkovou koncepciou celého Školského vzdelávacieho programu waldorfskej školy, prechádzajú všetkými vzdelávacími oblasťami a predmetmi. Tematické celky sú prirodzenou súčasťou učiva waldorfskej školy a sú zapracované do učebnej látky formou besied, diskusií, aktivít počas škôl v prírode, návštev kultúrno-spoločenských podujatí, prostredníctvom práce s textami – čítanie s porozumením ako aj prezentácie vlastných názorov a projektov na dané témy. Tematický celok *Moja obec, vlasť* – sa realizujú prostredníctvom poznávania blízkeho i vzdialeného okolia, samostatného získavania informácií v lokalite, uskutočňovania kvízov – kvízové otázky/ remeslá (starostlivosť o pole a záhradu, stavanie slameného domu), poznávania tradícií (v súlade s kolobehom ročných období), folklóru regiónov a umeleckou prezentáciou, štátne symboly, realizuje sa tiež prostredníctvom škôl v prírode – spoznávanie kultúrnych pamiatok, geografických zaujímavostí. Tematický celok *Európska únia* – je zapracovaný do geografie 6. ročníka (v rámci témy Európa), európska integrácia, znášanlivosť a tolerancia, národná a európska identita, do slovenského jazyka, ťažiskovo v 9. ročníku prostredníctvom textov na čítanie s porozumením a do dejepisu v 9. ročníku (Slovensko v Európe). Tematický celok *Sociálne vzťahy v spoločnosti* – je integrovaný

v dejepise, ďalej sa napĺňa prierezovo prostredníctvom metód – kooperatívneho vyučovania, spolupráce a vzájomnej pomoci žiakov, tvorbou projektov vo všetkých ročníkoch, táto problematika je obsahom odborných diskusií s pozvanými hosťami, na škole sa uskutočňuje projekt špeciálnej triedy, kde spolupracujú zdraví žiaci a integrovaní žiaci so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, uskutočňujú sa spoločné triedne divadelné projekty, grécka olympiáda (medzinárodný projekt), medzitriedne čítanie na uvedenú problematiku. V dejepise sa pozornosť venuje spoločenským vrstvám, triedam, kastám a stavom, sociálnym zmenám a ich príčinám, migrácii, rasám, národom a národnostiam. Žiaci získajú vedomosti o svetových náboženstvách, ich vzniku a vývine. Tematický celok *Občiansky život ako proces formovania demokracie a Štát a právo* je zapracovaná do dejepisu – občan a občianstvo – Aténska demokracia (Grécko), zrod práva a demokracie, štát a jeho znaky – Rím, geografia/dejepis – od 6. ročníka spoločenské zriadenia jednotlivých štátov, formy vlády, deľba moci, voľby v súvislosti s aktuálnym dňaním, do dejepisu 8. ročníka Ľudské práva, práva dieťaťa priebežne od 5. ročníka, do dejepisu v 9. ročníku, uskutočňuje sa tiež formou diskusií a projektov (napr. diskusia k trestnému právu). Tematický celok *Ekonomický život v spoločnosti* je zapracovaný do predmetu matematika - ekonomická matematika v 6.ročníku, praktické demonštrovanie vzťahu medzi kupujúcimi a predávajúcimi na trhu (školské bazáre), tvorba rodinného rozpočtu, posúdenie miery rizika pri využití služieb bankových a nebankových inštitúcií (napr. úroky, pôžičky, kreditné karty), peniaze a finančné inštitúcie, formy podnikania, dejepis a geografia - vývin hospodárstva, formy vlastníctva (aj historicky), základné ekonomické otázky, medzinárodná ekonomika, trh, ponuka, dopyt, cena, medzinárodné hospodárske väzby, konzumizmus súčasnosti.

Občianska náuka a etická výchova sa vo waldorfskej škole realizujú prostredníctvom tém začlenených do jednotlivých predmetov, ktoré majú aplikačný charakter a vybavujú žiakov spôsobilosťami pre plnohodnotný, praktický život v občianskej spoločnosti. Občianska náuka má menej teoreticky zameraných tém. S uvedenými témami sú žiaci hlbšie oboznamovaní na vyššom stupni, keď disponujú väčšou schopnosťou abstraktného myslenia.

Napĺňanie výkonových štandardov v oboch predmetoch podporujú aj prosociálne praktické činnosti a zážitkové učenie, ktoré tvoria v žiakoch potenciál pre etické uvažovanie a konanie v občianskej spoločnosti. Sociálne skúsenosti žiaci získavajú v konkrétnych sociálnych situáciách a procesoch, sociálne spôsobilosti žiakov sa rozvíjajú v rámci praktickej sociálnej činnosti. Prosociálne konanie je modelované spoluprácou učiteľov v rámci školy (princíp samosprávy a kolektívneho riadenia), neformálnou spoluprácou učiteľov a rodičov, s dôrazom na vytváranie pozitívnej sociálno-emočnej klímy.

V Bratislave 31.12.2013

PhDr. Zdenka Janasová

